

Harald S. Olsen er førsteamanuensis ved Universitetet i Stavanger. Han er utdannet siviløkonom HAE og statsautorisert revisor og har tidligere arbeidet ved Handelshøgskolen i Bodø og Handelshøgskolen BI. Han har skrevet bøker innen regnskap og finans og er ofte benyttet som rådgiver innen sitt fagfelt.

Utsatt skatt ved regnskapsmessig behandling av leasingavtaler

Forfatter: [Harald S. Olsen](#) Publisert: 1/2008 [Skriv ut](#)

I artikkelen drøftes leasing og utsatt skatt. Utsatt skatt og leasing er ikke drøftet i nasjonale og internasjonale regnskapsstandarder. Forfatteren har heller ikke funnet vitenskapelige artikler om temaet. Både finansiell og operasjonell leasing skaper spesielle utsatt skatt-problemstillinger. I artikkelen vises det at Norsk regnskapsstandard (NRS) nr. 14 ikke er i tråd med IAS 17, og at den ved en ordrett tolkning gir feil balanseført verdi av leasingavtaler. Kontantandeler ved finansiell leasing skaper spesielle utsatt skatt-problemer, som medfører at en lett kan beregne feil utsatt skatt-beløp i regnskapet. Videre vises det at operasjonell leasing også kan gi opphav til utsatt skatt, selv om det ikke er aktiveringsplikt for operasjonelle leasingavtaler.

Innledning¹

NRS kommenterer ikke leasing i foreløpig regnskapsstandard resultatskatt. Regnskapsloven § 5–3 sier at anleggsmidler skal vurderes til anskaffelseskost. I NOU 1995:30 står det følgende:

Det er ikke nødvendig med en spesifikk lovbestemmelse om dette, da løsningen følger av grunnleggende prinsipper og en gjennomskjæringsbetraktning til økonomiske realiteter. Ved finansiell leasing skal en eiendel og den korresponderende forpliktelse vises i leietakers balanse og vurderes i samsvar med generelle vurderingsregler. For operasjonell leasing skal leien resultatføres etter en fornuftig plan som tilsvarer fordelene ved å bruke eiendelen.

Etter norsk regnskapslovgivning skal finansielle leasingavtaler (leieavtaler) aktiveres og avskrives. Den regnskapsmessige behandling blir med andre ord ekvivalent om en kjøper eller leaser driftsmidlet. Det har vært vanlig innen regnskapsmessig litteratur og standarder å skille mellom finansiell og operasjonell leasing (Olsen 1995). Det er grunn til å tro at dette noe kunstige skillet vil erstattes med andre definisjoner. For eksempel argumenteres det med at alle leasingavtaler med en varighet over ett år, skal aktiveres (McGregor 1996). International Accounting standards Committee har i samarbeid med den såkalte G4+1-gruppen lagt frem et diskusjonsnotat vedrørende regnskapsmessig behandling av leasing. Diskusjonsnotatet er benevnt: *Leases: Implementation of a New Approach* (2000), som bygger på et tidligere diskusjonsnotat fra 1996, *Accounting for Leases: A New Approach*. Diskusjonsnotatet gir forslag til nye og til dels radikale endringer vedrørende regnskapsmessig behandling av finansiell og operasjonell leasing. G4+1-gruppen sier følgende om grunnleggende prinsipper:

The approach to lease accounting proposed in this Position Paper is intended to provide a consistent approach that would result in similar leases being accounted for similarly and different leases being accounted for differently. In particular, the principles underlying the proposed approach are:

- a) The distinction between operating leases and finance leases is arbitrary, and lease accounting standards whose guidance is based on that distinction do not provide for the recognition in the lessee's balance sheet of material assets and liabilities arising from operating leases;
- b) Assets and liabilities should be recognized by lessees at the beginning of the lease term equal to the fair value of the rights and obligations that are conveyed by the lease; and
- c) Lessors should report separately financial assets (receivables from lessee) and residual interest assets conveyed by the lease terms. The amounts reported as financial assets by lessors should, in general, be the converse of the amounts reported by lessees as liabilities.

I nåværende nasjonale og internasjonale standarder er det en hovedregel at en skiller mellom operasjonell og finansiell leasing. Reglene for å skille mellom de to typene av leasing har vist seg å gi rom for tilpasning og gir i tillegg ulik regnskapsføring av i utgangspunktet like økonomiske transaksjoner. G4+1-gruppen går dermed inn for at skillet mellom finansiell og operasjonell leasing oppheves. Det vil si at alle leasingavtaler skal aktiveres og behandles som finansiell leasing. Dette vil også gjelde leasingavtaler med varighet under ett år. «Substance over form»-prinsippet vil med andre ord gjelde for alle leasingavtaler. Vesentlighetskriteriet vil imidlertid gjelde. Det vil si at uvesentlige leasingavtaler ikke behøves aktivert uavhengig av varighet. En kan jo hevde at nåværende praksis med å skille mellom operasjonell og finansiell leasing strider mot definisjonen av eiendel og gjeld i både IASB og FASB sitt konseptuelle rammeverk. Skal en følge definisjonen av eiendel fullt ut, vil neppe mange leasingavtaler blitt betraktet som operasjonelle.

Jeg benytter imidlertid skillet mellom finansiell og operasjonell leasing i denne artikkelen, siden det er etablerte begrep. I FAS No. 109

paragraf 9c gjøres det unntak for den generelle regnskapsføring av utsatt skatt for «leveraged leases»:

Does not amend accounting for leveraged leases as required by FASB Statement No. 13, Accounting for Leases, and FASB Interpretation No. 21, Accounting for Leases in a Business Combination (paragraphs 256–258)

«Leveraged leases» vil si at utleier finansierer sin investering i driftsmidlet med opptak av gjeld. Dette vil normalt gjelde store investeringer. Mesteparten av investeringene til utleier (leasingselskap) er normalt finansiert med gjeld, men ved «Leveraged» leasing kan en si at denne gjelden er tatt opp for å finansiere akkurat dette driftsmidlet. Fra et finansteorisk synspunkt er skillet mellom «Leveraged» leasing og annen leasing noe underlig. Det er grunn til å tro at dette skillet forsvinner i nye forslag til regnskapsstandarder vedrørende leasing. En grunnleggende forutsetning innen finansteori er at finansierings- og investeringsbeslutninger tas uavhengig av hverandre, jamfør separasjonsteoremet Modigliani og Miller (1958). Det er derfor uheldig at en benytter begrepet «Leveraged leases». IAS 12 (revised) og FRS 19 nevner ikke leasing spesielt. Det vil si at utsatt skatt på leasing følger de generelle regler for utsatt skatt beregning i de respektive regnskapsstandarder.

Finansiell leasing

Finansiell leasing er definert i NRS 14 som en leieavtale som overfører det vesentlige av økonomisk risiko og kontroll knyttet til en eiendel til leietaker uten at eiendomsretten overføres. Indikatorer på finansielle leieavtaler er gitt i paragrafene 26 og 27 i NRS 14 og paragrafene 7–12 i IAS 17. Opplistingen er ikke uttømmende, og det må benyttes skjønn. I tvilstilfeller bør generalklausulen om overføring av økonomisk risiko og kontroll benyttes som ledetråd. I US GAAP (FAS 13) er reglene i utgangspunktet mer objektive, men gir dermed mulighet for større grad av tilpasning enn det er etter NRS 14 og IAS 17.

Beregning av utsatt skatt på finansiell og operasjonell leasing kan være komplisert. For å illustrere behandling av utsatt skatt ved leasing drøftes problemstillingene via eksempel.

Eksempel 1

Anta at Døgnfluen ASA leaser et driftsmiddel over driftsmidlets levetid tre år. Kostpris er kr 100 000. Leasingavtalens effektive rente før² skatt er 10 %. Ved et alternativt kjøp kan en skattemessig utgiftsføre kostpris. Det forutsettes at driftsmidlets restverdi ved slutten av år 3 er null. Vi kan begynne med å illustrere regnskapsføring av utsatt skatt ved kjøp av driftsmidlet (tabell 1).

Tabell 1

	År 0	År 1	År 2	År 3
Regnskapsmessig verdi	100 000	66 667	33 333	0
Skattemessig verdi	100 000	0	0	0
Midlertidig differanse	0	66 667	33 333	0
Utsatt skatt 28 %	0	18 667	9333	0

Tabell 2

År	Restlån	Rente	Avdrag	Ytelse
1	100 000	10 000	30 212	40 212
2	69 788	6979	33 233	40 212
3	36 556	3656	36 556	40 212

Velger Døgnfluen ASA å kjøpe driftsmidlet, oppstår det en midlertidig differanse ved slutten av år 1 på kr 66 667. Årsaken til dette er at driftsmidlet skattemessig kan utgiftsføres direkte, mens det regnskapsmessig avskrives lineært over levetiden på tre år.

Velges leasingalternativet, aktiveres kostpris kr 100 000 og den tilhørende gjeldsforpliktelse kr 100 000. Det forutsettes at Døgnfluen ASA også ved leasingalternativet avskriver driftsmidlet over levetiden tre år. Amortisasjonen av leasinglånet skjer ut fra tabell 2.

Ytelsen på kr 40 212 er beregnet ut fra en annuitet over tre år med 10 % rente. Utsatt skatt ved leasing kan beregnes ved å ta utgangspunkt i differansen mellom aktivert beløp på eiendels- og gjeldssiden i balansen, som vist i tabell 3.

Utsatt skatt ved leasingalternativet består av en utsatt skattefordel på kr 874 ved slutten av år 1 og en utsatt skattefordel på kr 902 ved slutten av år 2. Begrunnelsen for at utsatt skatt kan beregnes med utgangspunkt i differansen mellom aktivert verdi av leasinggjenstand og leasinggjelden, er at differansen fremkommer av forskjellen mellom avskrivning av driftsmidlet i finansregnskapet og amortisering av leasinglånet. For år 1 kan dette vises med oppsettet i tabell 4.

Tabell 3

	År 0	År 1	År 2	År 3
Aktivert beløp	100 000	66 667	33 333	0

- Restlån	100 000	69 788	36 556	0
= Midlertidig differanse	0	-3121	-3223	0
Utsatt skatt 28 %	0	-874	-902	0

Tabell 4

	RM	SM
Avskrivning	33 333	0
Rentekostnad	10 000	0
Leasingleie	0	40 212
Sum kostnad ved leasing	43 333	40 212

Skattemessig kostnadsføres leasingleien. Regnskapsmessig kostnadsføres avskrivning og rentekostnad. Rentekostnaden innbakt i leasingleien er i dette eksemplet ekvivalent med beregnet rente i finansregnskapet. Differansen mellom de to kostnadskomponentene må derfor være mellom avdrag på leasinglån og avskrivning driftsmiddel. Differansen mellom kr 43 333 og kr 40 211 er kr 3121, samme beløp som vi beregnet ovenfor ved slutten av år 1.

Selv om driftsmidlet balanseføres som om det er kjøpt, blir utsatt skatt ved leasing og kjøp ikke ekvivalente. Ved kjøp beregnes utsatt skatt med utgangspunkt i differansen mellom skattemessig og regnskapsmessig balanseverdi. Ved leasing har ikke driftsmidlet noen skattemessig verdi. Det vil si at det i utgangspunktet er en resultatøkende differanse i aktivert anlegg på kr 100 000 og en resultatsenkende differanse i gjelden på kr 100 000. Nettoen er med andre ord null. Ved utgangen av år 1 er det en resultatøkende differanse i aktivert anlegg på kr 66 667 og en resultatsenkende differanse i leasinggjelden på kr 69 788. Netto er det dermed en resultatsenkende differanse på kr 3121. Utsatt skattefordel av denne blir som ovenfor vist kr 874. Lærdommen av det som er vist ovenfor, er at i den grad en avskriver det leasede driftsmiddel i takt med amortiseringen av leasinglånet, oppstår det ikke utsatt skatt ved leasing.

Antar vi at avskrivningene følger amortiseringen av lånet, får vi følgende oppsettet i tabell 5.

Av oppsettet ser vi at *når avskrivningen følger amortiseringen av lånet, oppstår det ikke utsatt skatt ved leasing*. Det samme kan vi se av kostnadene i resultatkontoen. For år 1 kan dette vises ved følgende oppsettet i tabell 6.

Tabell 5

	År 0	År 1	År 2	År 3
Aktivert beløp	100 000	69 788	36 556	0
- Restlån	100 000	69 788	36 556	0
= Midlertidig differanse	0	0	0	0
Utsatt skatt 28 %	0	0	0	0

Tabell 6

	RM	SM
Avskrivning	30 212	0
Rentekostnad	10 000	0
Leasingleie	0	40 212
Sum kostnad ved leasing	40 212	40 212

For små foretak, jamfør regnskapsloven § 1–6, er det ikke aktiveringsplikt av leasingavtaler. Årsaken til dette er nok den ekstra kompleksitet aktivisering av leasingavtaler medfører. Ved å la avskrivningen følge amortiseringen av lånet, reduseres den regnskapstekniske siden betraktelig. For små og mellomstore bedrifter som ønsker å aktivere leasingavtaler, kan dette alternativet være en løsning. Problemet med denne metoden, ut fra en regnskapsteoretisk betraktning, er at avskrivningene ikke alltid følger driftsmidlets økonomiske levetid og verdifall. I den grad driftsmidlet betales ned hurtig (kortsiktig leasingavtale), gir det høye årlige avskrivninger. Mange leasinggjenstander kan også ha en gjenstående levetid ved utgangen av leasingperioden, selv om en har amortisert hele leasinggjenstandens kostpris. Imidlertid gir nok aktivisering med avskrivning ekvivalent med amortisasjonen bedre informasjon enn bare kostnadsføring av leasingleie. En kan også hevde at avskrivning ikke skal følge driftsmidlets verdifall, men er en systematisk fordeling av kostpris over driftsmidlets levetid. Gitt at en leaser over mesteparten av driftsmidlets levetid, kan en si at avskrivning etter annuitetsmetoden er en systematisk fordeling av kostpris. For en nærmere diskusjon vedrørende avskrivning og økonomisk rentabilitetsmåling ved G4+1-gruppens nye forslag til regnskapsmessig behandling av leasing, se Olsen (2000).

Pålydende kontra effektiv (implisitt rente)

I eksemplet ovenfor var den effektive renten ekvivalent med leasingavtalens pålydende³ rente. Gitt at leasingselskapet beregner seg gebyrer med videre, kan effektiv rente avvike fra pålydende rente. Leasingleien beregnes av gjenstandens kostpris, eksklusiv merverdiavgift. Leasingleien tillegges så utgående merverdiavgift (mval. § 14,3). I den grad leietaker har fradragsrett for inngående merverdiavgift (mval. § 21), er det ikke merverdiavgiftskostnad på det leasede driftsmidlet. Ved leasing av personkjøretøy, jamfør forskrift nr. 49 av 25. oktober 1971 nr. 2 til merverdiavgiftsloven, er det ikke er fradragsrett for merverdiavgift.

Rentekostnaden på leasingleien vil variere med kundens soliditet og leasingobjektets omsettelighet. Leasingselskapene finansierer sin virksomhet blant annet gjennom innlån fra det frie pengemarked. Leasingleien kan dermed bli endret dersom lånekostnadene til leasingselskapet endres. I standardkontraktene er det derfor tatt inn en klausul som gjør det mulig å justere leasingleien ved endringer i det generelle rentenivået. En endring i Norges Banks diskonto kan dermed sees på som et signal som kan medføre rentejusteringer i kredittmarkedet, og dermed også justering av leasingleien. Det er også vanlig å knytte prising av leasingavtaler opp mot eksempelvis 3-måneders NIBOR (Norwegian InterBank Offered Rate), med tillegg av en fast margin til leasingselskapene. Terminbeløpene vil dermed kunne variere i henhold til bevegelser i renten i det norske pengemarkedet. Det er for øvrig også muligheter til å knytte prising av leasingavtaler opp over lengre tidsrom, alternativt foreta opplåning i utenlandsk valuta. Førstnevnte medfører da stabile leiebeløp samt gevinst ved renteoppgang og tap ved rentenedgang. Det gis også muligheter for å tilpasse leasingleien til vedkommende leiers likviditetssituasjon, noe som medfører fleksibilitet i finansieringen. Dette kalles flexileasing eller sesongleasing. Ved finansiell leasing er det heller ikke vanlig å kreve sidesikkerhet av kunden. Skulle imidlertid leasingobjektet være lite kurant, eller kundens soliditet være dårlig, krever imidlertid leasingselskapene i noen tilfeller at en større del av leasingobjektets kostpris betales kontant ved leieavtalens inngåelse. Leasingleien beregnes vanligvis som en annuitet med forskuddsvise betalinger. Hvis det er restverdileasing, vil restverdiens nåverdi komme til fradrag i beregningsgrunnlaget. Likeledes vil eventuell kontantandel redusere beregningsgrunnlaget. Vi kan sette opp følgende formel for beregning av den periodevise leasingleien.

$$L = \left[I_0 - K_0 - \frac{RV_T}{(1 + \frac{p}{n})^T} \right] \cdot \left[1 + \frac{\frac{p}{n} \left((1 + \frac{p}{n})^T - 1 \right)}{\frac{p}{n} (1 + \frac{p}{n})^T} \right]^{-1}$$

L = Periodevis leasingleie (forskuddsannuitet)

I₀ = Investeringskostnad leasingobjekt eksklusive merverdiavgift

K₀ = Kontantandel (forskuddsleie) eksklusive merverdiavgift

RV_T = Restverdi etter minimumsperioden

p = Leasingselskapets pålydende utlånsrente p.a.

n = Antall leasingterminer per år

T = Antall terminer i minimumsperioden

Formelen forutsetter samme annuitetsbeløp i alle perioder. Ved sesongleasing eller annen avtale om varierende betaling kan formelen ikke benyttes. Endres rentenivået, må det settes opp en ny beregning hvor beregningsgrunnlaget blir «restlånet». Av uttrykket er det lett å se at pålydende og effektiv rente før skatt kan bli forskjellige. Et lite eksempel kan vise dette:

Eksempel 2

Anta at vi har følgende data: Leasingobjektets investeringskostnad er kr 125 000 inklusive merverdiavgift. Minimumsperioden er tre år, med månedlige forskuddsvise terminer. Leasingselskapet forlanger 7 % pålydende rente p.a. Kontantandel kr 30 000. Det er avtalt en restverdi på kr 50 000 etter minimumsperioden. Settes våre data inn i formelen ovenfor, får vi følgende beregning:

$$L = \left[100.000 - 30.000 - \frac{50.000}{(1 + \frac{0,07}{12})^{36}} \right] \cdot \left[1 + \frac{\frac{0,07}{12} \left((1 + \frac{0,07}{12})^{36} - 1 \right)}{\frac{0,07}{12} (1 + \frac{0,07}{12})^{36}} \right]^{-1}$$

L = 904

Merk at investeringskostnaden beregnes uten merverdiavgift. Matre (1991) hevder at kontantandelen av leasingavtalen er et rentefritt lån til utleier. Det er ikke riktig. I den grad det betales en kontantandel, er det uttrykk for at leasingselskapet ikke finansierer 100 % av driftsmidlets kostpris.

Setter vi opp en beregning av effektiv rente før skatt og forutsetter at leasingselskapet forlanger kr 50 i betalingsgebyr pr termin, får vi følgende:

$$NV = (100.000 - 30.000) - \sum_{t=0}^{35} \frac{904 + 50}{(1 + q)^t} - \frac{50.000}{(1 + q)^{36}} = 0$$

q = 0,66716% pr måned. Pr år: (1,0066716)¹² - 1 = 8,31%

Ovenstående leasingavtale har 7 % pålydende rente og effektiv rente på 8,31 % (før skatt). Leasingavtalen reiser to grunnleggende spørsmål:

- 1) Til hvilken verdi skal driftsmidlet (leasingavtalen) balanseføres?
- 2) Hvordan skal amortisasjonen beregnes?

Ad 1 Balanseføring:

I NRS 14 paragraf 9 står det følgende:

Dersom det vesentligste av økonomisk risiko og kontroll overføres til leietaker, er nåverdien av leiebeløpene anskaffelseskost for leieobjektet, og denne skal kostnadsføres ved avskrivning.

En tolkning av ovenstående er at anskaffelseskost i vårt eksempel er kontantandelen i ledd 1 pluss nåverdien av ledd to i ligningen ovenfor. Det vil si at selskapet skal balanseføre kr 60 644.

$$NV = 30.000 + \sum_{t=0}^{35} \frac{904 + 50}{(1+q)^t}$$

$$NV = 60.644$$

Det som står i NRS 14 paragraf 9, er nok noe uheldig formulert. Resultatet er urimelig og ikke i tråd med IAS 17, som gir en mer utfyllende forklaring av hva som skal balanseføres.

I IAS 17 (Accounting for Leases) står det følgende i paragraf 20:

At the commencement of the lease term, lessee shall recognise finance leases as assets and liabilities in their balance sheets at amounts equal to the fair value of the leased property or, if lower, the present value of the minimum lease payments, each determined at the inception of the lease. The discount rate to be used in calculating the present value of the minimum lease payments is the interest rate implicit in the lease, if this is practicable to determine; if not, the lessee's incremental borrowing rate shall be used...

Videre er «minimum lease payments» definert på følgende måte (paragraf 4):

Minimum lease payments are the payments over the lease term that the lessee is or can be required to make, excluding contingent rent, cost for services and taxes to be paid by and reimbursed to the lessor, together with:

- (a) For a lessee, any amounts guaranteed by the lessee or by a party related to the lessee; or
- (b) For a lessor, any residual value guaranteed to the lessor by:
  - (i) the lessee;
  - (ii) a party related to the lessee; or
  - (iii) a third party unrelated to the lessor that is financially capable of discharging the obligations under the guarantee.

However, if the lessee has the option to purchase the asset at a price which is expected to be sufficiently lower than the fair value at the date the option becomes exercisable for it to be reasonably certain, at the inception of the lease, that the option will be exercised, the minimum lease payments comprise the minimum payments payable over the lease term to the expected date of exercise of this purchase option and the payment required to exercise it.

Tabell 7

Årlig leasingleie (904+50)12	11 448
Kontantandel kr 30 000 fordelt over 3 år	10 000
Årlig skattemessig fradragsberettiget leasingleie	21 448

I henhold til IAS 17 er utgangspunktet driftsmidlets kostpris. I den grad nåverdien av leasingleien i minimumsperioden er lavere enn anskaffelseskost, benyttes nåverdien av leasingleien i minimumsperioden. Det er verdt å merke seg at ved for eksempel restverdleasing vil forhandler av driftsmidlet garantere for en restverdi. Etter IAS 17 skal dermed eventuell restverdi tas med. I vårt eksempel er nåverdien av de resterende «minimum lease payments» lik nåverdien av de to siste leddene i uttrykket ovenfor pluss kontantandelen. Ved beregning av denne nåverdien skal den implisitte renten benyttes. Den implisitte renten må vel tolkes som den effektive renten. Ut fra dette aktiveres driftsmidlet til kr 100 000. Beregningen kan også gjøres på følgende måte:

$$NV = 30.000 + \sum_{t=0}^{35} \frac{904 + 50}{(1 + 0,0066716)^t} + \frac{50.000}{(1 + 0,0066716)^{36}}$$

$$NV = 100.000$$

Resultatet virker rimelig. I vårt eksempel er driftsmidlets kostpris kr 100 000. Ved et alternativt kjøp aktiveres kr 100 000. Når finansiell leasing skal tilsvare et alternativt kjøp, bør dermed balanseføringen i begge finansieringsalternativene være driftsmidlets anskaffelseskost kr 100 000. Helt opplagt er dette ikke. I *Leases: Implementation of a New Approach* (2000) foreslås i utgangspunktet balanseføring av alle leasingavtaler. Analogien til kjøp skal dermed ikke gjelde. Alle leasingavtaler skal aktiveres til nåverdi av avtalt leasingleie. Forslaget er relativt radikalt og gir opphav til en rekke nye måleproblemer (Olsen 2000).

På gjeldssiden aktiveres kr 100 000. Det regnskapsføres avdrag på gjelden i forbindelse med opptak av leasinglånet bestående av kontantandel (forskuddsleie) kr 30 000 og første termin kr 954 (kr 904 + kr 50).

Ved kontantandel kan ikke utsatt skatt beregnes med utgangspunkt i differansen mellom de to balansesummene. Årsaken til dette er at kontantandelen ikke kan utgiftsføres skattemessig, men må fordeles lineært over leasingperioden (*Lignings-ABC* 2006). I vårt eksempel kan årlig skattemessig fradragsberettiget leasingleie beregnes i tabell 7.

Årlig leasingleie kr 11 448 kan deles opp i følgende komponenter:

Tabell 8

Gebyrer 50 x 12	600
Rentekostnad	4705
Avdrag	6143
Sum	11 448

Forutsetter vi at driftsmidlet avskrives lineært over leasingperioden, kan vi sette opp kostnader i resultatregnskapet regnskapsmessig og skattemessig for år 1, som vist i tabell 9.

Differansen mellom regnskapsmessig og skattemessig kostnad kr 524 utgjør en fremtidig skattereduserende forskjell. Utsatt skattefordel ved 28 % skatt blir med andre ord kr 147. Ser vi på balanseført leasingobjekt og leasinggjeld, så utgjør de henholdsvis kr 83 333 (100 000 – 16 667) og kr 63 857 [100 000 – (30 000 + 6143)]. Differansen mellom dem på kr 19 476 kan ikke benyttes til beregning av utsatt skatt. Det vil i praksis si at en må ta utgangspunkt i forskjellen mellom regnskaps- og skattemessige formuesverdier (tabell 10).

Rest kontantandel er en skattemessig fordring (formuespost). Regnskapsmessig er den imidlertid ikke en formuespost, men en reduksjon i balanseført leasinggjeld.

Tabell 9

	RM	SM
Avskrivning (100 000 - 50 000)1/3	16 667	0
Rentekostnad (4705 + 600)	5305	0
Leasingleie	0	21 448
Sum kostnad ved leasing	21 972	21 448

Tabell 10

	Regnskapsmessig balanseverdi	Skattemessig balanseverdi	Differanse i verdi RM og SM
Eiendel	83 333	0	83 333
Fordring	0	20 000	-20 000
Gjeld	63 857	0	-63 857
Sum			-524

Ikke garantert restverdi

I eksemplene ovenfor var restverdien forutsatt garantert og skal dermed i henhold til IAS 17 inngå i minimumsleien. Ikke garantert restverdi er i IAS 17 definert som:

That portion of the residual value of the leased asset, the realisation of which by the lessor is not assured or is guaranteed solely by a party related to the lessor.

Ikke garantert restverdi inngår ikke i minsteleien ved beregning av balanseført verdi ved førstegangsinnregning av driftsmiddel. Ved beregning av implisitt rente (effektiv rente) skal imidlertid ikke garantert restverdi inngå. I den grad restverdien ikke er tatt hensyn til ved beregning av leasingleien, kan en ikke si at den har noen betydning for leietaker. Leietaker vil da normalt ikke kjenne til eventuell restverdiregning fra utleiers side og må beregne sin amortisasjon ut fra de tall han har. Utleier må på sin side imidlertid ta hensyn til beregnet restverdi i balanseføring, renteberegning og amortisasjon. På den annen side kan det tenkes at leietaker, men ikke utleier, forutsetter at driftsmidlet har en restverdi ved utgangen av leasingperioden. Ved beregning av implisitt rente må leietaker ta hensyn til antatt restverdi. Problemstillingene medfører imidlertid ingen spesielle utsatt skatt-problemer, og utsatt skatt beregnes som vist ovenfor.

Ad 2 Amortisasjon

Et annet kompliserende element i dette oppsettet er at amortisasjonen beregnes med utgangspunkt i kostpris med fradrag for kontantandel og nåverdi beregnet restverdi. I vårt eksempel betyr det at amortisasjonsgrunnlaget kan beregnes slik:

$$\text{Amortisasjonsgrunnlag} = \left[100.000 - 30.000 - \frac{50.000}{\left(1 + \frac{0,07}{12}\right)^{36}} \right]$$

$$\text{Amortisasjonsgrunnlag} = 29.446$$

Problemet er imidlertid at rentekostnaden i resultatregnskapet må ta utgangspunkt i lånebeløpet kr 70 000 (100 000 – 30 000). Ut fra et finanstereotisk synspunkt kan restverdien betraktes som den avdragsfrie del av lånet, som betales i sin helhet ved leasingavtalens opphør. Et lite enkelt eksempel kan vise dette:

Eksempel 3

Anta at et selskap finansierer en nybil-investering ved leasing. Kostpris for bilen er kr 100 000. Leasingavtalen har en varighet på tre år. Avtalt restverdi etter tre år er kr 20 000. Årlige etterskuddsvise terminer med årlig rente på 10 prosent.

Nåverdi av restverdi med 10 % årlig rente er kr 15 026. Det vil si at leasingselskapet regner sin amortisasjon ut fra 100 000 – 15 026 = 84 974. Årlig annuitet er kr 34 169. Som tidligere nevnt kan kr 20 000 av lånet på kr 100 000 finansielt sett betraktes som avdragsfritt, noe som medfører rente- og avdragsprofil i de tre årene leasingavtalen varer, som vist i tabell 11.

Tabell 11

Periode	Lån	Rente	Avdrag	Amortisasjon
1	100 000	10 000	24 169	34 169
2	75 831	7583	26 586	34 169
3	49 245	4924	49 245	54 169

Tabell 12

	År 0	År 1	År 2	År 3
Aktivert beløp	100 000	73 333	46 667	0
- Restlån	100 000	75 831	59 245	0
= Midlertidig differanse	0	-2499	2578	0
Utsatt skatt 28 %	0	-700	-722	0

I år 1 beregnes rentekostnaden med utgangspunkt i lånebeløpet kr 100 000. 10 % rente av kr 100 000 er kr 10 000. Årlig annuitet er beregnet til kr 34 169. Det vil si at avdragsdelen av lånet er kr 24 169. Ved slutten av år 3 blir den avdragsfrie delen av lånet tilbakebetalt med kr 20 000. Det er viktig å merke seg at lånet er kr 100 000, men den årlige annuiteten beregnes ut fra kostpris redusert med nåverdi av restverdien, kr 84 974, siden en har en avdragsfri gjeld på kr 20 000. Utsatt skatt kan også ved restverdileasing beregnes ved å ta utgangspunkt i differansen mellom aktivert beløp på eiendels- og gjeldssiden i balansen (tabell 12).

Utsatt skatt ved leasingalternativet består av en utsatt skattefordel på kr 700 ved slutten av år 1 og en utsatt skattefordel på kr 722 ved slutten av år 2. Begrunnelsen for at utsatt skatt kan beregnes med utgangspunkt i differansen mellom aktivert verdi av leasinggjenstand og leasinggjelden, er at differansen også ved restverdileasing kommer av forskjellen i avskrivning av driftsmidlet i finansregnskapet og amortisering av leasinglånet. År 1 kan dette vises ved oppsettet i tabell 13.

Tabell 13

	RM	SM
Avskrivning	26 667	0
Rentekostnad	10 000	0
Leasingleie	0	34 169
Sum kostnad ved leasing	36 667	34 169

Skatterettslig kostnadsføres leasingleien. Regnskapsmessig kostnadsføres avskrivning og rentekostnad. Rentekostnaden innbakt i leasingleien er i dette eksemplet ikke ekvivalent med beregnet rente i finansregnskapet, men siden avdragsdelen kommer som en residualpost mellom amortisasjonen og beregnet rente, kan differansen beregnes med utgangspunkt i balansesummene. Differansen mellom kr 36 667 og kr 34 169 er kr 2499. Med andre ord er det samme beløp som beregnet ovenfor ved slutten av år 1.

Tabell 14

År	Restlån	Rente	Avdrag	Gebyr	Ytelse
1	100 000	10 000	30 212	500	40 712

2	69 788	6979	33 233	500	40 712
3	36 556	3656	36 556	500	40 712

Amortiseringen av leasinglånet kan skje ut fra den effektive renten eller pålydende rente. I den grad en amortiserer ut fra den effektive renten og effektiv og pålydende rente ikke er ekvivalente, er ikke rente- og avdragsdelen i amortisasjonen ekvivalent med rente- og avdragsdelen beregnet fra utleier. Det vil si at leietaker og utleier får ulike rente- og avdragsdeler i sine regnskap. Selve beregningen av utsatt skatt endres imidlertid ikke. Et lite eksempel kan vise dette:

Eksempel 4

Anta at Døgnfluen ASA leaser et driftsmiddel med en kostpris av kr 100 000 over driftsmidlets levetid på tre år. Det er ingen kontantandel og ingen restverdi. Leasingavtalens pålydende rente før skatt er 10 %, men utleier forlanger termingebyr på kr 500. For å gjøre eksemplet enklere forutsettes det årlige etterskuddsvise terminer. Amortisasjonen av leasinglånet skjer ut fra tabell 14 hos utleier:

I den grad utleier ikke spesifiserer gebyrene og pålydende rente, må leietaker benytte effektiv rente ved amortisering av lånet. Beregnes effektiv rente før skatt av denne leasingavtalen, får vi følgende

$$NV = 100.000 - \sum_{t=1}^3 \frac{40.712}{(1+p)^t} = 0$$

$p = 10,7057\%$

Amortisasjonen av leasinglånet med en rente på 10,71 % skjer ut fra tabell 15.

Tabell 15

År	Restlån	Rente	Avdrag	Ytelse
1	100 000	10 705	30 007	40 712
2	69 993	7493	33 218	40 712
3	36 775	3937	36 775	40 712

I år 1 beregner utleier en renteinntekt og gebyr på kr 10 500. Leietaker beregner en rentekostnad på kr 10 705. Utleier beregner avdrag gjeld med kr 30 212, mens leietaker beregner avdrag med kr 30 007. Det kan hevdes at det er noe uheldig at leietaker og utleier har ulike balansesummer. Særlig kan dette skape problemer ved revisjon og kontroll av oppførte beløp. Det er verdt å merke seg at dette ikke får konsekvenser for utsatt skatt-beregningen. Beregnes utsatt skatt ved å ta utgangspunkt i differansen mellom aktivert beløp på eiendels- og gjeldssiden i balansen, får vi tabell 16.

Tabell 16

	År 0	År 1	År 2	År 3
Aktivert beløp	100 000	66 667	33 333	0
- Restlån	100 000	69 993	36 775	0
= Midlertidig differanse	0	-3326	-3442	0
Utsatt skatt 28 %	0	-931	-964	0

Tabell 17

	RM	SM
Avskrivning	33 333	0
Rentekostnad	10 705	0
Leasingleie	0	40 712
Sum kostnad ved leasing	44 038	40 712

Ved utgangen av år 1 har bedriften en utsatt skattefordel på kr 931. At dette stemmer, kan vises ved å sette opp resultatregnskapspostene for år 1, som vist i tabell 17.

Differansen mellom kr 44 038 og kr 40 712 er kr 3326. Med andre ord er det samme beløp som vi beregnet ovenfor.

Operasjonell leasing og utsatt skatt

Operasjonell leasing medfører normalt ikke utsatt skatt. I den grad bedriften kostnadsfører leasingleien som leasingselskapet forlanger, er den også skattemessig fradragsberettiget. En får med andre ord samme kostnad i finans- og skatteregnskapet. Leasingleien kan variere over minimumsperioden. En kan for eksempel avtale at leasingleien i løpet av det første året bare skal dekke finanskostnadene

på leasinglånet. Et annet mye benyttet alternativ er at leaser amortiserer leasingobjektet over en kortere tid enn leasingobjektets levetid og i etterfølgende år betaler en leie tilsvarende 1/12 av tidligere leie. Det vil si at det som før var månedsleien, blir årlig leie. Årsaken til at en betaler 1/12 er at dette er nedre grense satt av skattemyndighetene (*Lignings-ABC 2006*). Er det klart på forhand at leieavtalen kommer til å gå over til en 1/12 leie etter minimumsperioden, bør en regnskapsmessig fordele leien over den reelle leieperioden, jamfør NRS 14 paragraf 46. Det er grunn til å anta at små foretak jamfør Regnskapsloven § 1–6 som ikke aktiverer leasingobjektet, og som inngår avtaler med varierende leasingleie, må fordele leasingleien over minimumsperioden. Dette følger av sammenstillingsprinsippet i regnskapsloven. På grunn av at en fordeler leasingkostnaden forskjellig i finans- og skatteregnskapet, oppstår det utsatt skatt på disse differansene. Følgende eksempel illustrerer dette:

Tabell 18

År	Restlån	Rente	Avdrag	Gebyr	Ytelse
1	100 000	10 000	0	0	10 000
2	100 000	10 000	47 619	0	57 619
3	52 381	5238	52 381	0	57 619
Sum		25 238	100 000	0	125 238

Eksempel 5

Anta at Døgnfluen AS leaser et driftsmiddel med kostpris kr 100 000 over driftsmidlets levetid som er tre år. Det er ingen kontantandel og ingen restverdi. Leasingavtalens pålydende rente før skatt er 10 %. Det avtales at år 1 skal Døgnfluen AS bare betale renter på leasinglånet kr 10 000. For å gjøre eksemplet enkelt forutsettes det årlige etterskuddsvise terminer. Amortisasjonen av leasinglånet skjer ut fra tabell 18 hos utleier.

Skatterettslig har leietaker fradrag for ytelsen i de enkelte år. Etter sammenstillingsprinsippet kan leietaker fordele leasingleien i finansregnskapet, på måten vist i tabell 19.

Tabell 19

År	Restlån	Rente	Avdrag	Rentejustering	Ytelse
1	100 000	10 000	30 212	1534	41 746
2	69 788	6979	33 233	1534	41 746
3	36 556	3656	36 556	1534	41 746

Tabell 20

År	Restlån	Rente	Avdrag	Gebyr	Ytelse
1	100 000	10 000	30 212	0	40 212
2	69 788	6979	33 233	0	40 212
3	36 556	3656	36 556	0	40 212
Sum		20 635	100 000	0	120 635

Tabell 21

	År 1	År 2	År 3
Kostnad SM	10 000	57 619	57 619
- Kostnad RM	41 746	41 746	41 746
= Endring differanse	-31 746	15 873	15 873

Regnskapsmessig bør en kostnadsføre kr 41 746 i alle årene. Rentejusteringen er beregnet på grunnlag av differansen mellom sum rentekostnad ved lineær amortisasjonen over leasingperioden og rentekostnaden ovenfor. I den grad en ikke hadde avtalt redusert leie år 1, ville amortisasjonen vært som i tabell 20.

Differansen i rentekostnad på grunn av justering av leasingleie år 1, kr 4 602 (25 238 – 20 635), fordeles lineært over leasingperioden. Et annet alternativ er at ekstra rentekostnad fordeles som en amortisasjon. Etter min mening er imidlertid en lineær fordeling i tråd med sammenstillingsprinsippet i tillegg til at det er enkelt å praktisere. Vi kan nå beregne utsatt skatt på grunn av denne leasingavtalen. Setter vi opp en tabell over regnskaps- og skattemessige kostnader de enkelte år, får vi tabell 21.

I år 1 er oppstått det en skattereduserende differanse på grunn av leasing på kr 31 746. I år 2 og 3 reverserer denne. Ved utgangen av år

I er det en utsatt skattefordel som har sitt grunnlag i leasingavtalen på kr 8889 ($31\,746 * 0,28$).

Det er verdt å merke seg at denne problemstillingen ikke får betydning når en aktiverer leasingavtalene. En utsettelse av amortisasjonen virker bare som en utsettelse av avdrag på gjelden. Kostnadene ved finansiell leasing er som før rentekostnad og avskrivning. Tar vi utgangspunkt i vårt eksempel, vil for eksempel resultatkontoen regnskapsmessig og skattemessig vedrørende finansiell leasing se ut som i tabell 22.

Tabell 22

	RM	SM
Avskrivning	33 333	0
Rentekostnad	10 000	0
Leasingleie	0	10 000
Sum kostnad ved leasing	43 333	10 000

Differansen mellom regnskapsmessig kostnad kr 43 333 og skattemessig kostnad kr 10 000 medfører en skattereduserende midlertidig forskjell på kr 33 333, som består av differansen mellom avskrivningen og avdrag lån (som i år 1 er lik 0). På samme måte som tidligere kan de midlertidige forskjellene beregnes med utgangspunkt i balansetallene, som vist i tabell 23.

Tabell 23

	År 0	År 1	År 2	År 3
Aktivert beløp	100 000	66 667	33 333	0
- Restlån	100 000	100 000	54 381	0
= Midlertidig differanse	0	-33 333	-21 048	0
Utsatt skatt 28 %	0	-9333	-5893	0

Utsatt skattefordel ved utgangen av år 1 og 2 utgjør henholdsvis kr 9333 og 5893.

Oppsummering

I artikkelen er det vist hvordan utsatt skatt kan beregnes ved finansiell og operasjonell leasing. Det er vist at leasingavtaler med kontantandeler medfører at en ikke bare kan se på balanseførte verdier i regnskapsmessig balanse ved kalkulering av utsatt skatt ved leasing.

Videre er det vist at beregning av rentedel ved restverdileasing ikke kan ta utgangspunkt i amortisasjonsgrunnlaget. Ved operasjonell leasing kan det oppstå utsatt skatt-problematikk ved for eksempel varierende leie. Det er også vist at det kan settes spørsmålsteget ved hva som skal være aktivert beløp ved finansiell leasing i henhold til NRS 14 paragrafer 9 og 29. En bokstavelig tolkning av NRS 14 gir andre svar enn IAS 17.

Noter

- 1. Forfatteren takker førsteamanuensis Arnold Drange og førstelektor Andre Tofteland for kommentarer til en tidligere versjon av artikkelen
- 2. Etter skatt-beregningen kan bli svært komplisert. For eksemplifisering vises til læreboken *Leasing av realkapital* (Olsen 1997).
- 3. Pålydende rente er rentesatsen som leasingselskapet benytter ved beregning av amortisasjonen

Litteratur

- Davies, M. & al. (1999). *UK GAAP, Generally Accepted Accounting Practice in the United Kingdom*. London: Macmillan.
- FASB Statement No. 13 (1976). *Accounting for Leases*. Stamford, Conn.: FASB.
- FASB Statement No. 19 (1977). *Financial Accounting and Reporting by Oil and Gas Producing Companies*. Stamford, Conn.: FASB.
- FASB Statement No. 109 (1992). *Accounting for Income Taxes. Consolidated Financial Statements, Policies and Procedures*. Stamford, Conn.: FASB.
- FRS 19 (2000). *Deferred Tax*. Accounting Standards Board.
- IAS 12 (revised) (1996). *International Accounting Standard, Income Taxes*. International Accounting Standards Committee.
- IAS 17 (2005). *Accounting for Leases*. International Accounting Standards Committee.
- IASC (2000). *G4+1 Position Paper: Leases: Implementation of a New Approach*. International Accounting Standards Committee.
- *Lignings-ABC* (2006). Skattedirektoratet/Gyldendal Norsk Forlag.
- Matre, H.P. (1991). *Inntektsbeskatning av leasingavtaler*. Institutt for offentlig retts skriftserie 2/1999. Institutt for offentlig rett, Oslo.

- *McGregor, W. (1996). Accounting for Leases: A New Approach: Recognition by Lessees of Assets and Liabilities Arising under Lease Contracts, FASB.*
- *Merverdiavgiftsloven (1969). Lov om merverdiavgift, 19. juni 1969 nr. 66.*
- *Modigliani, F. & Miller M. (1958). The cost of capital, Corporation Finance and the Theory of Investment, American Economic Review, 261–97.*
- *NOU, 1995: 30: Ny regnskapslov.*
- *NRS 14 (2003). Leieavtaler, Norsk regnskapsstiftelse.*
- *Olsen, H.S. (1995). Regnskapsmessig behandling av leasing. Beta nr. 2, 37–43.*
- *Olsen, H.S. (1997). Leasing av realkapital. Universitetsforlaget.*
- *Olsen, H.S. (2000). Regnskapsmessig behandling av leasingavtaler – En drøfting av G4+1-gruppens forslag til nye regnskapsregler vedrørende leasing. Arbeidsnotat Høgskolen i Bodø.*

© Econas Informasjonsservice AS, Stortingsgata 22 Postboks 1869 Vikå N-0124 OSLO
E-post: post@econa.no. Telefon: 22 82 80 00. Org. nr 937 747 187. ISSN 1500-0788.

